

Oponentský posudek

Diplomová práce posluchače 6. ročníku Pavola Sáse na Akademii výtvarných umění v Praze – atelier restaurování uměleckých děl malířských pod vedením doc. MgA. Adama Pokorného PhD.

Vypracoval: Radomil Klouza ak. mal. a rest.

Diplomant Pavol Sás se v rámci svého studia věnoval prakticky všem základním okruhům problematiky restaurování malby na různém typu podložky z různého slohového období včetně průzkumu a restaurování polychromované plastiky a nástěnné malby.

Zvláštní pozornost si jako první ztěžejní úkol zasluhuje společná práce s Ondřejem Žegorjakem na zadní straně rozměrné desky z 2. pol. 16. století s námětem **Posledního soudu**. Deska je v současnosti připisovaná Augustu Cordovi z roku 1576 a spadá do majetku Rytířského řádu Křižovníků s červenou hvězdou. Restaurování této zadní strany obrazu navazuje po ročním odstupu na předchozí restaurování čelní strany s námětem **Ukřižování**, na níž spolupracovali studentky Tereza Čádová a Jana Chaloupková. V porovnání obou obrazových stran se tato zadní strana obrazu vyznačovala jednak daleko větší destrukcí samotné barevné vrstvy a jednak rozsáhlými silně ztmavými přemalbami. Proto v první fázi studenti provedli komplexní restaurátorský průzkum za využití základní řady nedestruktivních zobrazovacích metod průzkumu včetně odběru vzorků barevných a podkladových vrstev ke stratigrafickému vyhodnocení a laboratorní expertize. Značně obsáhlá a detailně zpracovaná fotodokumentace představuje veškeré činnosti a detailní postup restaurování tohoto oboustranně malovaného obrazu. Například odkryv celé horizontální partie ve středu obrazu s přemalovanými scénami **Očistce a Odchodu do ráje** vypovídá o maximálně uvážlivém a zodpovědném přístupu k dané problematice. V současnosti je tak kolorit dochované barevné vrstvy zadní strany obrazu plně rehabilitován ve své autentičnosti a obraz je tak připraven k lokálnímu tmelení různých defektů a tudíž k případné retuši. Při konzultaci nad dílem diplomant Pavol Sás představil několik variant možného řešení finální interpretace obrazu a to především v torzálně dochovaných partiích. S jeho koncepcí minimalizovat retuš pouze na koloritní propojení lokálně destruovaných částí obrazu s vyloučením jakékoli dílčí rekonstrukce plně souhlasím.

Malbu na plátně a její restaurování prezentuje student Pavol Sás několika obrazy z různých časových období. Svůj nanejvýš odpovědný a celkově příkladný přístup ke svěřenému dílu dokládá na restaurování obrazu **Klatovské madony** z 18. století a z majetku Národního muzea v Praze. V restaurátorské fotodokumentaci systematicky přehledným a vyčerpávajícím způsobem dokládá jak v obrazové, tak v textové části veškerý pracovní postup a specifika restaurátorského zásahu v rámci rehabilitace autenticity tohoto díla. Společně s výsledky komplexního průzkumu zejména za využití různých zobrazovacích metod detailně dokumentuje celý proces restaurování. S maximálním zřetelem na technicko-technologickou povahu díla volí optimální metody konsolidace celého obrazového souvrství s nanejvýš kontrolovatelným způsobem při snímání degradovaných povrchových vrstev. Obraz tak posléze dublovaný na nové plátno opět získal svůj primární kolorit. Scelující retuš v poškozených částech malby provedl velmi citlivě a ku prospěchu estetického vyznění díla.

Se značně širokou problematikou restaurování děl moderního a současného umění se Pavol Sás úspěšně vyrovnal při restaurování obrazu se smíšenou technikou na plátně ze soukromé sbírky s názvem **Abstrakce** přisuzovaný Jiřímu Balcarovi a datovaný rokem 1961. Vlivem autorské aplikace různých materiálů jako email, olej, akryl či nitrolak postupně došlo jednak k samotné deformaci podložky a k degradaci a lokální destrukci celého obrazového

souvrství. Technický stav předmětného díla před restaurováním a jeho charakter poškození tvoří doklad o specifičnosti restaurátorské problematiky a o diferenciaci celkového přístupu k dílu. I v tomto případě opět oceňuji velmi uvážlivý postup při aplikaci materiálů technologické povahy v rámci konsolidace obrazových vrstev vedený maximálním respektem zachování estetických a technologických aspektů originální malířské techniky. Diplomantovi se podařilo v rámci konzervačních metod optimálním způsobem veškeré negativní symptomy takto poškozeného díla včetně rehabilitace originálního koloritu úspěšně vyřešit. Nutno podotknout, že problematika spojená s restaurováním jak moderního, tak současného umění klade na restaurátora dosti vysoké odborné nároky. I v tomto případě je Pavol Sás prokazuje.

V pořadí čtvrtou ateliérovou diplomovou práci diplomant představu při restaurování polychromované plastiky **Anděla světlohoše** z 18. století z majetku Státního hradu Loket.

V první fázi provedl technicko-technologický průzkum za využití základní řady nedestruktivních zobrazovacích metod průzkumu a odběr vzorků barevných a podkladových vrstev ke stratigrafickému vyhodnocení a laboratorní expertize. Na základě rozšířené sondáže, kdy byl blíže specifikován charakter a míra dochování původní polychromie přistoupil student za průběžného upevňování celého souvrství diferencovaným přístupem ke snímání druhotných vrstev. Pro celkovou náročnost všech úkonů spojených s rehabilitací autenticity díla je v současné době plastika anděla prakticky připravena k závěrečné fázi restaurování, tj. ke tmelení defektů a ke scelující retuši.

Svoji základní praktickou zkušenost s restaurováním nástěnné malby posluchač absolvoval ve františkánském **kostele Panny Marie a Čtrnácti svatých pomocníků v Kadani**. Na části malby z počátku 17. století v pravé lunetě jižní stěny v boční lodi kostela s výjevem **Posledního soudu** provedl ve spolupráci s dalšími studenty veškeré operace spojené s celkovým restaurováním. V daném případě též korektně provedl základní stratigrafický průzkum, od kterého se odvíjel postupný a diferencovaný odkryv základních vrstev malby z různých časových období a její průběžné upevňování. Po dalších úkonech vedoucích k celkové konsolidaci a povrchovému scelení barevných a omítkových vrstev provedl v souladu s výchozí koncepcí adekvátní scelující retuš valérově lehkými tóny podporujícími intaktnost odkryté malby.

Ve své teoretické části diplomové práce se Pavol Sás věnuje velmi erudovaným přístupem k současným možnostem, které skýtá **fotografie zejména v restaurování za využití multispektrálních zobrazovacích metod**. Jádrem této koncepce tvoří vzorníky tradičně užívaných barev v různých pojídlech a na různých podkladech nasnímané ve specifickém světelném spektru. Hlavní ideou projektu je takto získaná optická data využít ke srovnávací a tím neinvazivní identifikaci barevné vrstvy na originálním díle. Hodnotím tak ve zkratce tuto aktivitu jako velmi prospěšnou a aby se stala skutečně relevantním zdrojem pro praktické využití čeká na diplomanta ještě dlouhá cesta.

V průběhu studia na restaurátorské škole AVU diplomant realizoval tři technologické kopie malířských děl, kde si prakticky ozřejmil základní specifika výstavby obrazu na desce a na plátně zastupující různé slohové období. Jelikož tyto studijní materiály diplomant neuvádí jako součást diplomové práce, nebudu je proto hodnotit. Co však mohu jako oponent s radostí kladně ohodnotit je její nanejvýš zodpovědný přístup studenta Pavola Sáse k jakémukoli úkolu a zjevná snaha být zvolenému oboru maximálně prospěšný.

Hodnotím stupněm výborně a doporučuji udělení absolutoria a udělení titulu MgA.
V Praze dne 2. září 2020

Radomil Klouza ak. mal. a rest.

